

HVORDAN FÅR VI UDVIKLET BEFOLKNINGENS DELTAGELSE OG AKTIVITET I KLIMAOMSTILLINGEN?

Jeg tillader mig hermed at dele de erfaringer, som vi har fået gennem arbejdet med Klima Rebild i 10 år med de respektrive folketingspolitikere i de forskellige partier, der er ansvarlige for udviklingen af klimapolitikken.

Klima Rebild afholdes nu får 7. gang i træk, marts og april 2020. Programmet er vedhæftet. Deltagerne i Klima Rebild omfatter skoler og institutioner, gymnasiet, skov- og landbrug, øvrige erhverv, varmeforsyningen, organisationer, landsbyer, stat og kommunen.

Rebild kommune sendte sin først klimahandlingsplan på gaden i 2011. Den blev betegnet som 1. etappe og omhandlede væsentligst besparelser indenfor vand, varme og el. Samtidig stod der, at 2. etappe af klimahandlingsplanen måtte omfatte aktiviteter blandt: "borgerne, erhvervslivet og organisationerne". Dette er meget lig den formulering, der står i den nye Klimalov, der ligeledes skal funderes i aktiv deltagelse af: "borgerne, erhvervslivet og civilsamfundet."

Dengang i 2011 var det netop udgangspunktet da Det Grønne Råd i Rebild kommune (rådgivende overfor Teknik og Miljøudvalget, kan også tage selvstændige initiativer) tog initiativ til at rejse problemstillingen: Hvordan får vi borgerne til at deltage og aktivitet engagere sig i klimaomstillingen i kommunen?

KLIMAPROCES I REBILD KOMMUNE

Målet med Klima Rebild:

Målet med Klima Rebild var at inddrage borgere og erhvervslivet i en aktiv proces, der omsatte tanker til handling. Således formuleret af Det Grønne Råd i 2012 og tiltrådet af byrådet i Rebild i 2013:

" Det bærende må være fortællingen om, at vi som mennesker kan forandre, især når vi står overfor store fælles udfordringer. Vi skal ikke som skulpturen med de 3 aber holde os for øjnene, for ørerne og for munden i håb om at "så forsvinder problemerne igen". Tværtimod skal vi tale mulighederne frem gennem kreativitet og fantasi hos børn og voksne. Sætte fokus på de virksomheder, der allerede er i gang med at udvikle klimateknologi og bæredygtige produkter; de boligejere, der engagerer sig i energirenovering, sætter solceller op, bruger regnvandet osv.; de institutioner, der er i gang med at spare på energien og satser på vedvarende energi. Vi skal bygge på vores historie. Vi har tidligere stået overfor voldsomme udfordringer, hvor vi skabte helt nye tiltag – tænk f.eks. på andelsbevægelsen og fagbevægelsen. Vi skal have modet til at gå foran og vise, at vi tør tro på borgerne. For uden borgernes aktive medvirken når vi ikke målene. "

Klima Rebild 2013-14:

Der blev afholdt stormøde i sept. 2013 med en klimaekspert fra Århus Universitet, hvortil alle interesserede borger var inviteret. De fremmødte valgte en projektgruppe, der arbejdede i et halv år med at danne platformen/rammen for Klima Rebild. Skolerne opfordres til at afholde temauger om klimaforandringer/-tiltag. Landsbyerne opfordres til at tage klimahandlinger op i landsbyrådene ligeså i erhvervslivet og organisationerne, i forsyningsvirksomhederne, i stat og kommunen. Der afholdes et "åbnet virksomhedsbesøg" med fokus på de klimatiltag, der allerede pågår/udvikles. Således inviterede Naturstyrelsen Himmerland til virksomhedsbesøg på Livø, der i 2012 opstartede projektet: Livø – en helt bæredygtig ø. Landbruget og virksomheder opfordres til at planlægge lignende "åbne virksomhedsbesøg". Styregruppen, der blev nedsat af byrådet, udsendte elektroniske nyhedsbreve, som

orienterede om processen og Aalborg Universitet udviste interesse for Klima Rebild.

I uge 13 og 14 i 2014 afholdtes de første **Klimaugerne** med den række klimaaktiviteter, som var planlagt af borgerne i landsbyer, på virksomheder, land- og skovbrug, af organisationer, i forsyningen samt af skoler og institutioner. Der var tale om plancher, oplæg, video, teater, udstillinger, møder, lokal bæredygtig energimesse, skov- og markturer samt virksomhedsbesøg, hvor forskellige klimatiltag blev vist og diskuteret.

Det var helt afgørende at få de unge ind i klimadebatten. Derfor gik Rebild Kommunes Natur og Miljøpris 2014 til det bedste klimaprojekt blandt skolerne/efter- og produktionsskolen samt gymnasiet.

Opsamling på Klima Rebild 2013-14:

Udviklingen af Klima Rebild 2013-14 blev skabt på baggrund af kvalificeret arbejde i Det Grønne Råd. Dernæst åbne dialoger på det politiske niveau med Teknik- og Miljøudvalget. Endelig vedtagelse i byrådet, der bevilligede 100.000 kr og nedsatte en styregruppe. Det Grønne Råd stod for indkaldelse til stormøde, der nedsatte en projektgruppe. Ressourcepersoner fra Århus Universitet og Aalborg Universitet blev tilknyttet. Der blev afholdt 15 forskellige arrangementer og dertil en række aktiviteter på skoler og i institutioner. Mindst 700 borgere deltog i Klima Rebild 14.

Klima Rebild 2015-20:

Klima Rebild er siden afholdt hvert år 2015-20. Antallet af deltagere og arrangementer er vokset år for år. Således er alle skoler og institutioner med, ligesom en lang række lokale organisationer, landsbyer, varmeværkerne, virksomheder samt land- og skovbrug. Det Grønne Råd følger klimaprocessen tæt. Byrådet øger bevillingen i 2018 til 200.000 plus sekretariatsbistand.

Siden 2015, har Klima Rebild afholdt et fyrtårnsmøde i klimaugerne, der trækker på en lang række eksperter og når udover det lokale i Rebild kommune:

2015 - **Green Bussines** m. Anders Eldrup, CC; Poul Erik Lærke, AU; Brian Vad Mathisen, AAU

2016 – **Klima og natur** m. Jesper Theilgaard meteorolog, Bendt Egede Andersen, skovrider Naturstyrelsen Himmerland, Christian Lundmark Jensen, Naturstyrelsen

2017 – **Kan landbruget tjene på klimaomstillingen?** m. Peter Birch Sørensen, fm. Klimarådet; John Hermansen, AU, Mette Kronborg Økologisk Landsforening

2018 – **Træ som ressource** m. Simon Auken Beck, konsulent i træ- og møbelindustrien; Palle Madsen, KU

2019 – **Skal vi dyrke korn eller klima?** m. Jørgen E Olesen, AU; Thomas Hartung, Barritskov gods; Sofus Rex, naturstyrelsen; Tage Nygaard, DN; Carl Christian Pedersen, Agri Nord

2020 – **Klima og arealanvendelse.** m. Peter Brinkmann Kristensen projektleder; Søren Møller og Ramus Fuglsang Frederiksen, Collectiv Impact; Bent Egede Andersen, skovrider Naturstyrelsen Himmerland; Irene Viborg, Seges; Carl Christian Pedersen, Agri Nord; Morten Petersen DN; Flemming Møller Mortensen gruppeformand socialdemokratiet.

Klima Rebild har vægtet **kunstindslag**, således er der blevet afholdt to separate udstillinger om Klimakunst i Rebildcentret; indbudt udstilling i 2016 med 16 danske udstillere og censureret udstilling i 2019 med 45 nordiske kunstnere. Der er blevet komponeret sange og musikstykker både af kulturskolen i Rebild, af Ane Østergaard og sidst ved åbningen af Klima Rebild 2019, hvor et kor på 100 korsangere uropførte et værk komponeret af Johanne Grønkær Lorenzen.

Beskrivelser, film og programmer for Klima Rebild 2014 til 2020 ligger på www.rebild.dk/klimarebild.

INDDRAGELSE AF BORGERNE I KLIMAPROCESSEN

Tilbage i 1972 ved FN's første Miljøkonference viste den indianske delegation, der ikke var med ved den officielle Miljøkonference; men som NGO'er deltog i den Alternative Miljøkonference, at netop de besad det globale udsyn. I kraft af deres tætte forhold til naturen formulerede indianerne meget konkret, hvilke problemer, vi stod over for. De sagde: "Vi har ikke arvet jorden efter nogen; vi har lånt den af vores børn." Derved italesatte indianerne det princip, som Brundtlandrapporten i 1983 knæsatte: at vi ikke må anvende flere ressourcer, end der er tilstrækkeligt til de kommende generationer.

Kommunens rolle i klimaomstillingen:

Stat og kommune kan vedtage klimalovgivning og håndhæve regler indenfor områder som energi, vand, bygninger, infrastruktur mv. Men alt det, der handler om bevidsthedudvikling hos hr og fru Hansen, inddragelse af deres viden, og skabe adgang for at de kan handle, det er det vanskeligt at lovgive om. Det kræver derimod, at der bliver åbnet op for, at borgerne og erhvervslivet selv er aktive i processen - at befolkningen inddrages.

Processen - Klima Rebild – har til hensigt at udvikle civilsamfundets "ejerskab" til den grønne omstillingsproces: "Hvad kan vi hver især gøre?" og dernæst: "Hvad kan vi gøre på samfundsplan?"

I Klima Rebild, udvikles aktiviteterne af borgerne, af erhvervslivet, af skolerne osv. Indholdet af klimaugerne skabes gennem disse aktiviteter. Borgerne og erhvervslivet får gennem processen en større viden og bevidsthed om klimaforholdene, som fører til handlekraft hos dem. Borgerne tænker først: "hvad kan jeg selv gøre?" og dernæst "hvad kan vi i fællesskab gøre?".

Således begyndte deltagerne i Klima Rebild 19 at opstille konkrete anbefalinger til kommunen, om hvordan kommunen kunne handle mere klimaansvarligt. F.eks. at man gerne vil have delebiler, flere ladestandere, kommunen skal have en mere grøn indkøbspolitik, lavbundsjordene skal udtages af landbrugsproduktionen, der skal bygges mere bæredygtigt og rejses mere skov. Disse blev fremsat ved evalueringen af Klima Rebild 19 og fremsendt til byrådet.

Alle vores lokale politikere tænker ikke altid i særligt langsigtede perspektiver. De er bl.a. begrænset af, at de vælges for en fire-årig periode, og har en forvaltning, der ikke har tradition for den brede borgerinddragelse. I sådan en lille kommune som Rebild er der kort afstand mellem politikerne og borgerne. Mange sager afgøres politisk og embedsværket har tilsvarende mindre selvstændig kompetence. Politikerne lader sig derfor ofte begrænse, når det kommer til at tænke visionært.

Klima Rebild – Samskabelse:

Den kommunal styregruppe for Klima Rebild referer tilbage til byrådet, og har til opgave at styre pengene, administrere et årshjul og give sekretariatsbistand til den fælles platform: Programmet for klimaugerne. Indholdet af Klima Rebild kommer fra borgerne og deres egne initiativer gennem planlægningsmøder og stormøder. På stormødet foretages evaluering og diskussion af, hvad næste Klima Rebild, skal handle om. Der er ingen overdommere fra embedsværket eller politikerne.

Det er en læreproces for alle. Processen er baseret på tillid og ikke kontrol. Embedsværkets opgave er dels at stille med de oplysninger, borgerne har brug for, dels kan myndighederne selv gennemføre aktiviteter i klimaugerne på linje med alle de øvrige aktiviteter.

Myndighederne har ikke til opgave at filtrere aktiviteter eller anbefalinger fra de aktive borgere.

For politikere er det også en læreproces, fordi de skal slippe den sædvanlige kontrol "med sagerne" og være parat til at stille op til planlægningsmøder for at give de fremmødet borgere orientering om, hvordan Klima Rebilds anbefalinger til konkret politisk handling, er blevet behandlet på det politiske niveau.

Klima Rebild er således begyndelsen på at realisere en samskabelse mellem politikere, myndigheder, borgere og erhvervslivet, som er den grundlæggende dynamik i den grønne omstilling. Ikke mindst er Klima Rebild blevet støttet op af landbruget, der sammen med Danmarks Naturfredningsforening har arrangeret "fyraftensmøder" om klimatiltag i landbruget: udtagningen af lavbundsjord fra landbruget og påbegyndelse af en jordreform.

Det er vigtigt, at der er en tredjepart involveret. Vi fik ingen hjælp udefra, da vi startede Klima Rebild. Derfor allierede vi os med Aalborg Universitet, Institut for Miljøvurdering. De har været med på sidelinjen, og vi har brugt dem til at lave evalueringer. Det er vigtigt at få vurderet aktiviteterne i Klima Rebild år for år. Universitetet kan legitimere og stille kritiske spørgsmål til proces og metoder. De kan generalisere og inddrage andres erfaringer.

Lokale borgersamling for klimaet – Nationalt Borgerting for klimaet:

I Klima Rebild dannes der hvert år et nyt borgerforum, alt efter hvem der deltager i Klima Rebild det pågældende år. Det har vist sig, at mange er gengangere; men også at nye kommer til. Man kan også kalde det en løbende borgersamling i Rebild kommune, der arbejder med den grønne omstilling.

I relation til et Nationalt Borgerting, som den nye Klimalov omtaler, er det afgørende, at klimaaktiviteterne rækker helt ud i kommunerne - at der skabes borgersamlinger i de enkelte kommuner. Ellers er der væsentlige forhold, et Borgerting ikke bliver bekendt med og derfor ikke kan bidrage med. Hvor repræsentativt bliver Borgertinget så i grunden?

Et Borgerting kan selvfølgelig klædes på ved at få stillet en række eksperter til rådighed; men eksperterne besidder ikke den historiske erindring, den konkrete erfaring fra den enkelte kommune og den erkendelse, der opnås i de lokale fællesskaber. Disse erindringer, erfaringer og erkendelser, udspringer netop af borgernes og erhvervslivets konkrete aktiviteter. Derfor er relationerne mellem lokale borgersamlinger og et kvalificeret Borgerting afgørende. Derigennem løsnes der op for de mange livserfaringer og handlinger, der ikke er adgang til på det politiske, administrative eller eksperimenterende niveau.

Det ville være rigtig gavnligt, hvis der blev organiseret instanser f.eks. fra universiteterne, der kan erfaringsdele mellem forskellige typer af borgersamlinger rundt om i landet. Således at ikke alle, skal gøre sig de samme erfaringer; men i stedet kan tage afsæt i allerede indhøstede erfaringer.

Jeg har ikke kendskab til, at andre kommuner har arbejdet så intensivt med inddragelse af borgerne og erhvervslivet i den grønne omstillingproces som Rebild kommune.

Med håb om at disse erfaringer fra Klima Rebild kan anvendes i den fremadrettede grønne omstilling.

Venlig hilsen

Sussi Handberg

Phd fra AAU i "Medarbejderinddragelse i miljøplanlægning"

Klima-ansvarlig i Det Grønne Råd i Rebild kommune

Medlem af styregruppen for KLIMA REBILD i Rebild kommune

mail: [sussihandberg@gmail](mailto:sussihandberg@gmail.com)
